

Univerzitet Crne Gore
GRAĐEVINSKI FAKULTET U PODGORICI

**PROJEKTOVANJE I GRAĐENJE
BETONSKIH KONSTRUKCIJA**

Mladen Ulićević

**PROJEKTOVANJE I IZGRADNJA
INDUSTRIJSKIH BETONSKIH HALA**

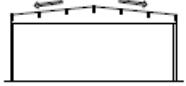
1. NAMJENA HALA

- Industrijska proizvodnja
- Skladišta i magacini
- Saobraćajni depoi i garaže
- Sportski objekti
- Izložbeni paviljoni
- Laboratorije

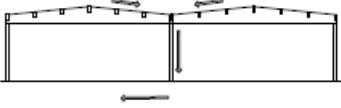

2. TIPOVI I KONFIGURACIJE HALA

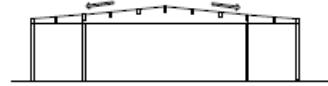
Jednobrodne

Dvobrodne

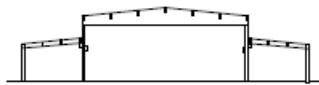
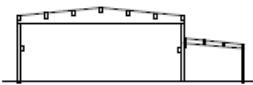
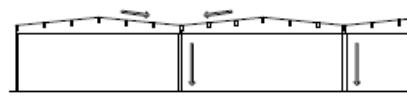
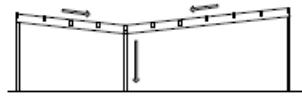
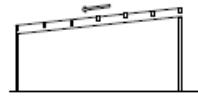

Trobrodne

Rasponi broda:
 $12 < L < 30 \text{ m}$

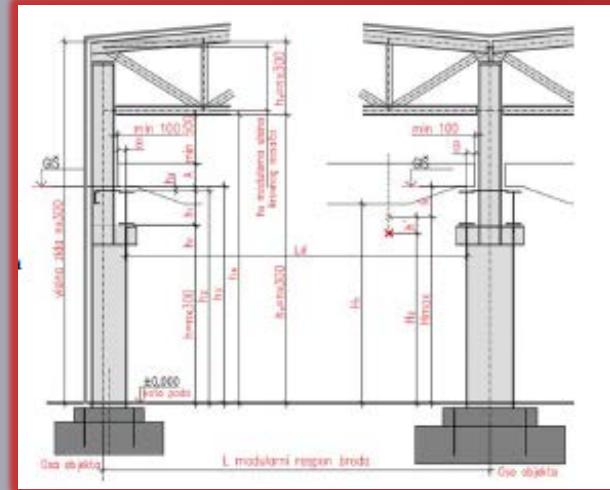
Dužina hale:
 $n\lambda = 30 - 60 \text{ m}$
(bez dilatacija)

3. PODACI I USLOVI ZA PROJEKTOVANJE

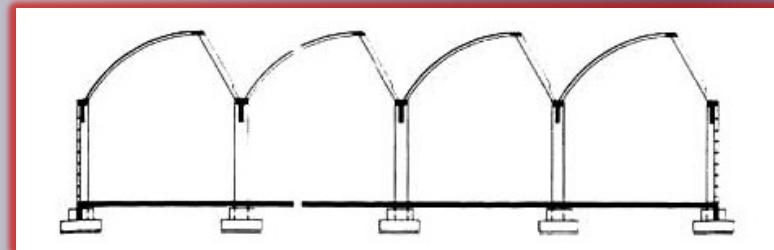
➤ Tehnološki i funkcionalni uslovi

- Raspored proizvodne opreme
- Radni proces (tokovi materijala i proizvoda)
- Unutrašnji horizontalni i vertikalni transport (kranovi, trake, viljuškari ...)
- Slobodni gabariti (čista širina, visina dizanja ...)
- Radni uslovi (osvjetljaj, grijanje, hlađenje, vlažnost, provjetravanje, zvučna izolacija ...)
- Položaj i koridori instalacija (EE, TT, IT, ViK ..)
- Adaptabilnost prostora (proširenje, produženje, aneksi ...)

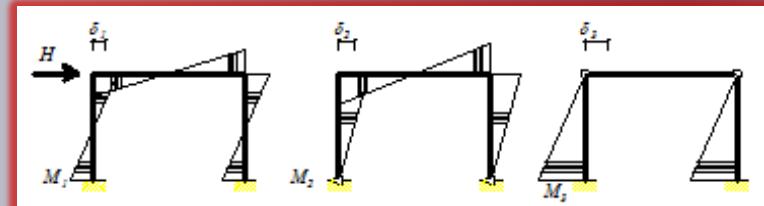
➤ Urbanistički uslovi

- Položaj u prostoru
- Dozvoljeni spoljašnji gabariti
- Izgled i uklapanje u ambijent

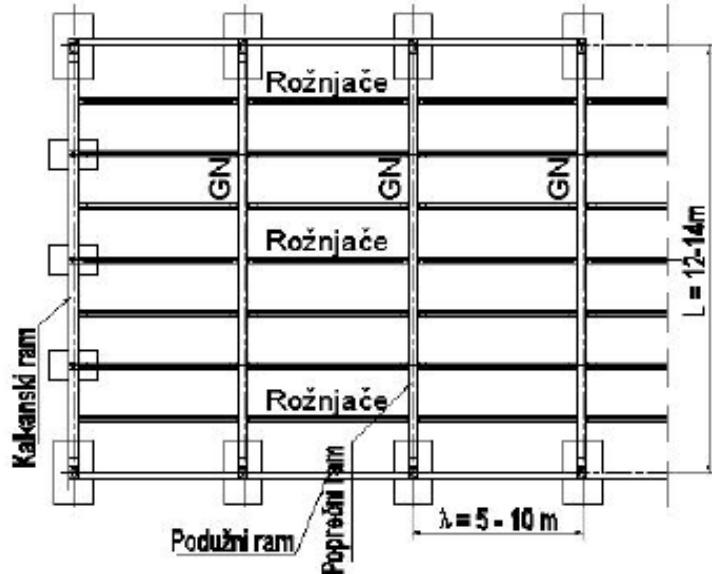
➤ Tehnički uslovi

- Geomehanički podaci o tlu
- Seizmičnost mikrolokacije
- Klimatski uslovi (padavine, vjetar, temp.)
- Opterećenja (stalna, povremena, incidentna)
- Tehnologija – sistem građenja
- Rokovi izgradnje

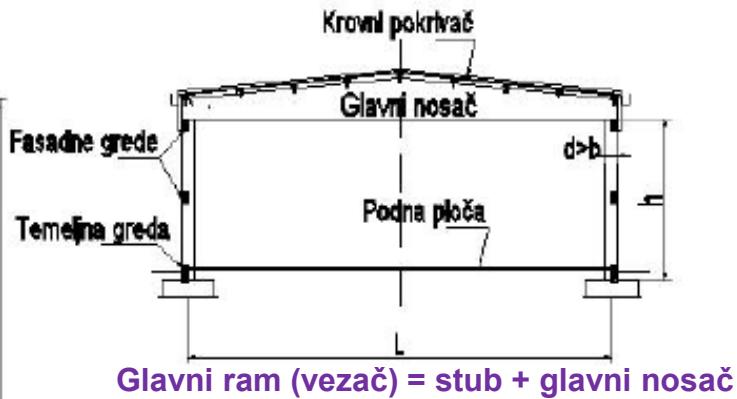
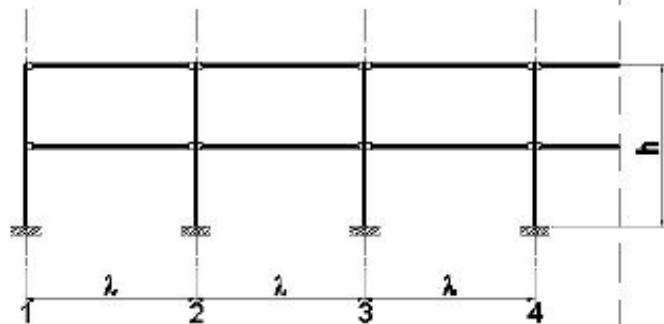

4. DISPOZICIONO RJEŠENJE KONSTRUKCIJE HALE

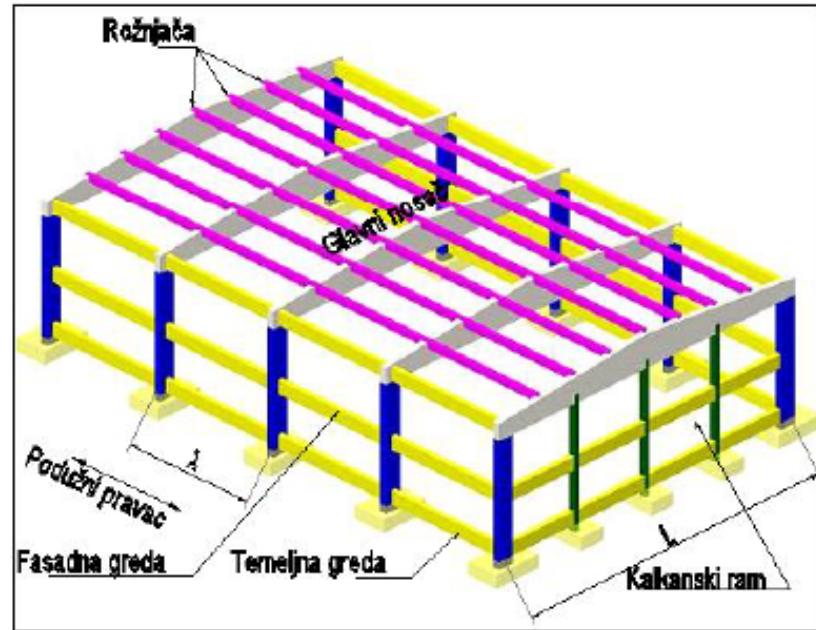
4.1 Glavni elementi konstrukcije hale

Podužni ram - sistem

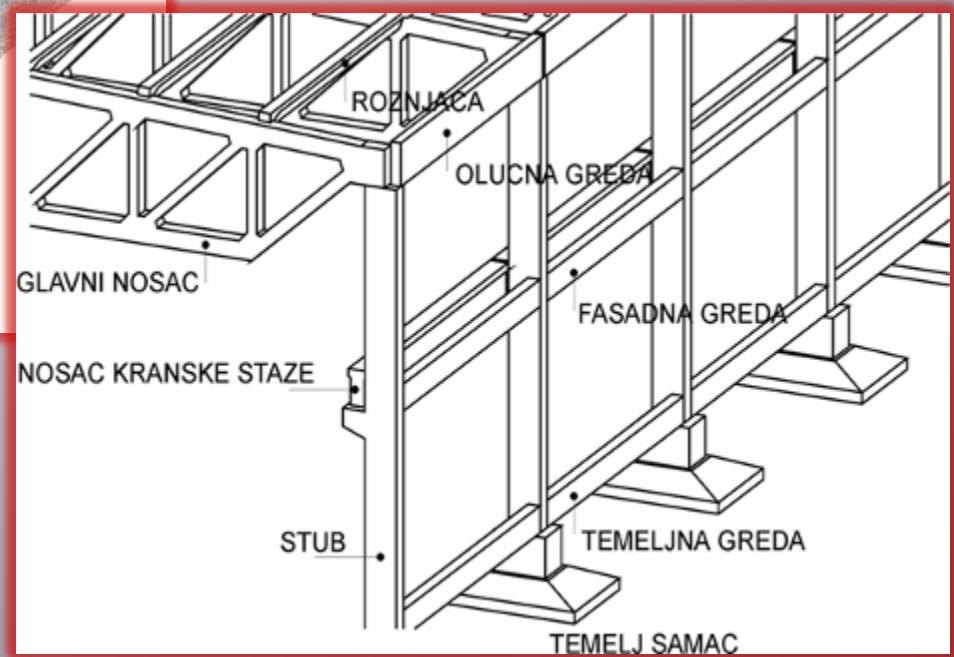
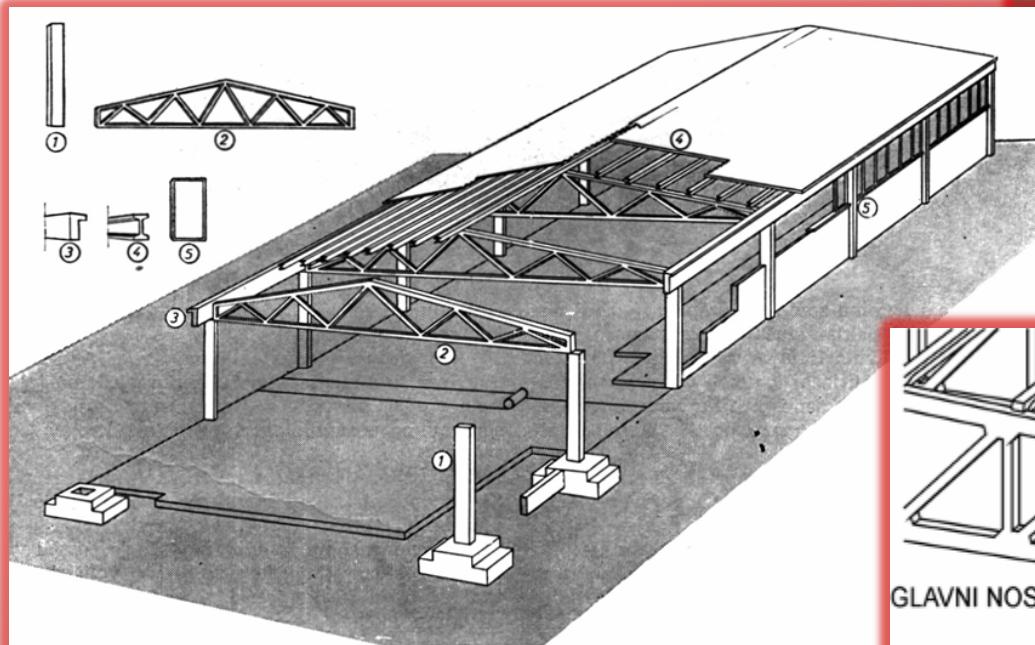

Glavni ram (vezač) = stub + glavni nosač

4.2 Međuzavisnost elemenata hale

- Razmak rožnjača (λ_R) = Raspon krovnog pokrivača (l_{KP})
- Razmak glavnog rama (λ) = Raspon rožnjača (l_R)
- Razmak glavnog rama (l) = Raspon nosača KS (l_{KS})

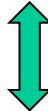

4.3 Spregovi i ukrućenja - elementi za prostornu stabilnost hale

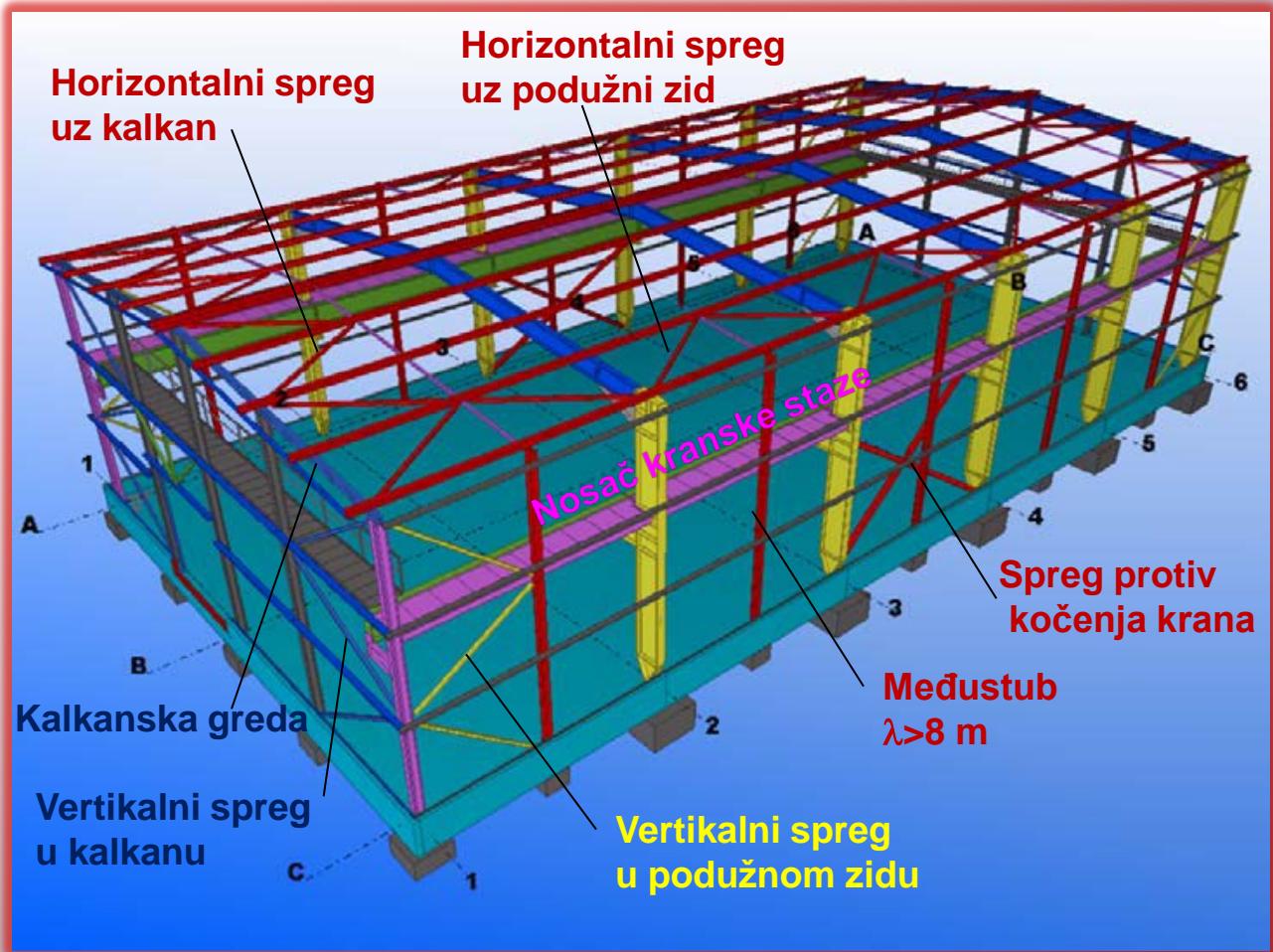
➤ Ciljevi i funkcija:

- stabilnost u fazi montaže
- ukrućenje krovne i fasadnih ravnih
- prijem horizontalnih dejstava

➤ Krovni pokrivač i fasadna obloga: Al i Fe limovi ili nepovezani kruti pokrivači

- Spregovi u krovnoj ravni
- Spregovi ili AB zidovi u kalkanskoj i podužnoj ravni

4.4 Šema elemenata, prijem i distribucija dejstava

- Horizontalno dejstvo vjetra: Omotač → stubovi → ukrućenja → temelji

- Vertikalna dejstva
- sopstvena težina
- snijeg i vjetar:

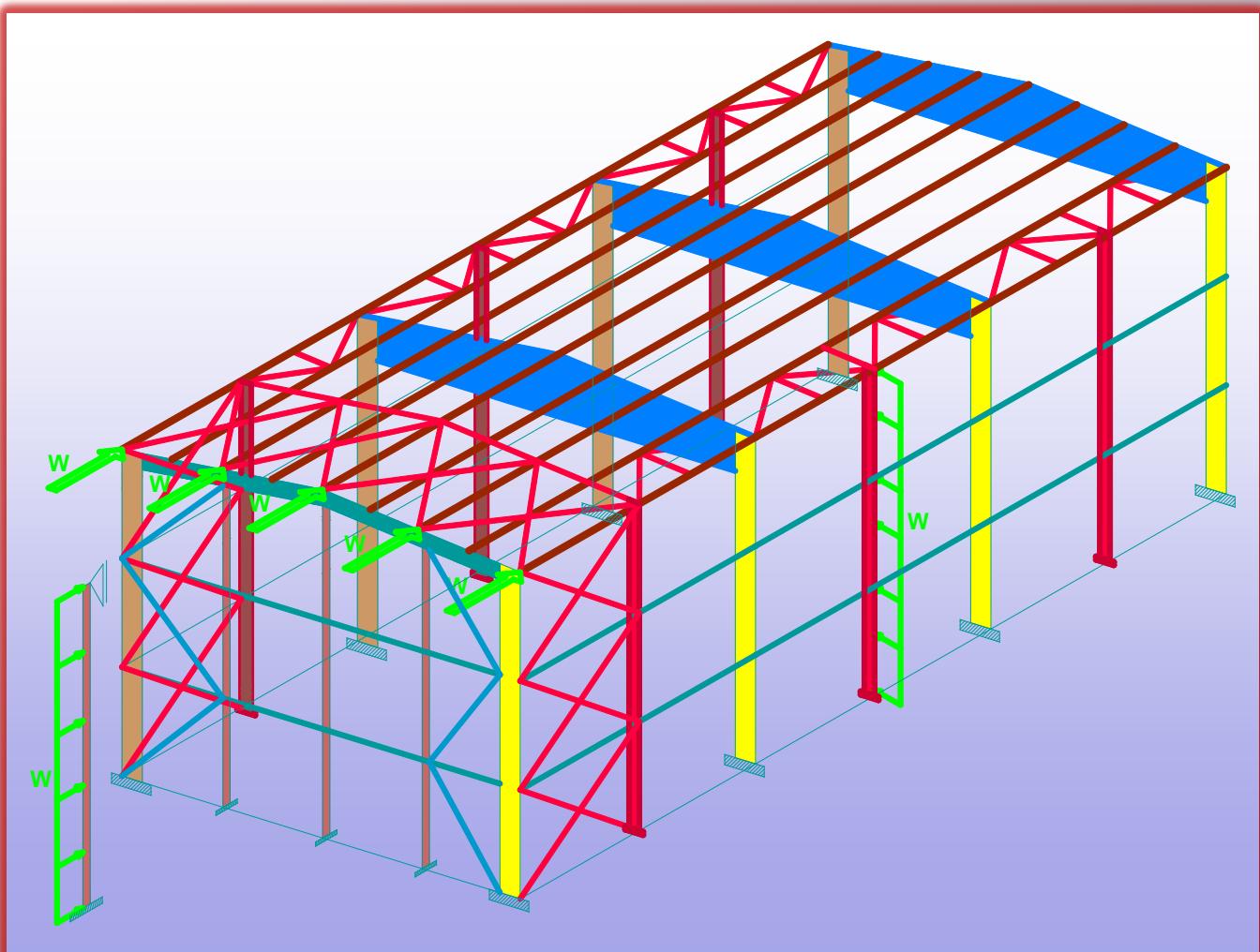
Krovni pokrivač

Glavni nosač

Stubovi

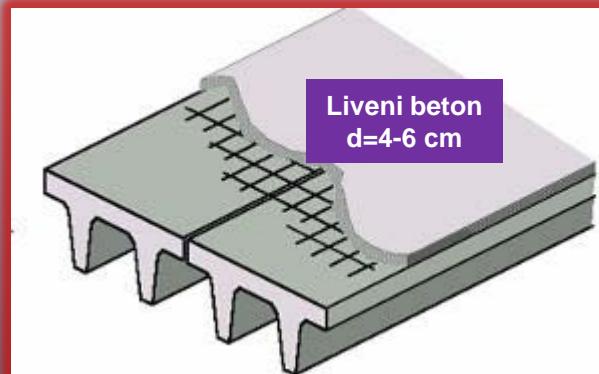
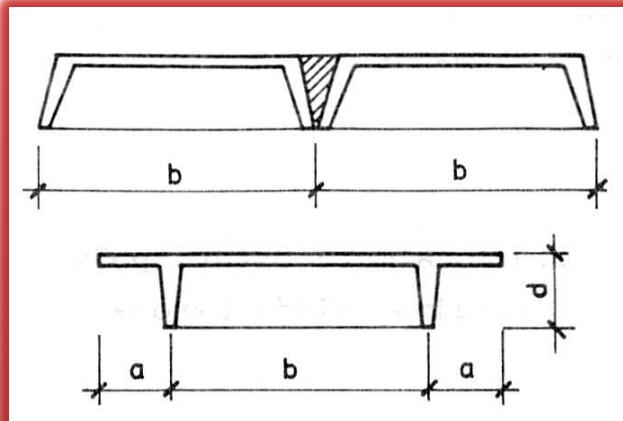

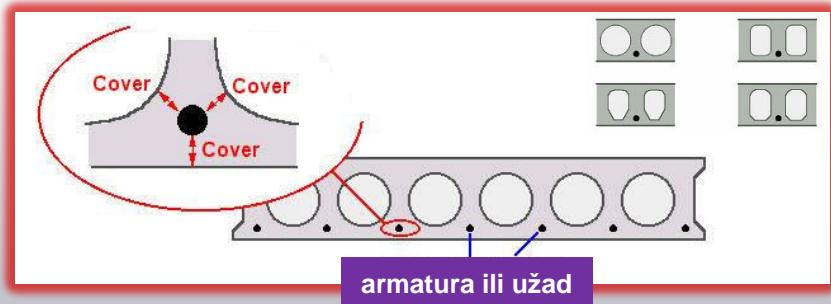
➤ Rebraste ploče od armiranog betona

- uobičajeni raspon $L = 6\text{--}10 \text{ m}$
- primjena athezionog prednaprezanja $L = 10\text{--}15 \text{ m}$
- uobičajene visine $L/25 - L/20$
- debљina ploče $4\text{--}6 \text{ cm}$
- debљina rebra $8\text{--}10 \text{ cm}$
- širina $1\text{--}2 \text{ m}$
- dodatna hidro i termo izolacija

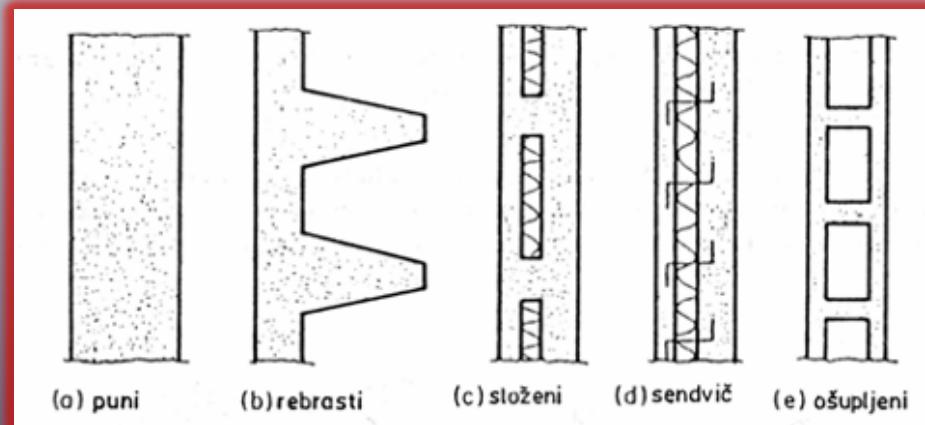

➤ Ošupljene ploče od armiranog betona

- uobičajeni raspon $L = 6\text{--}10 \text{ m}$
- primjena athezionog prednaprezanja $L = 10\text{--}15 \text{ m}$
- uobičajene visine $15 - 20 \text{ cm}$
- Min. Razmak otvora 6 cm
- širina $1\text{--}2 \text{ m}$
- dodatna hidro i termo izolacija

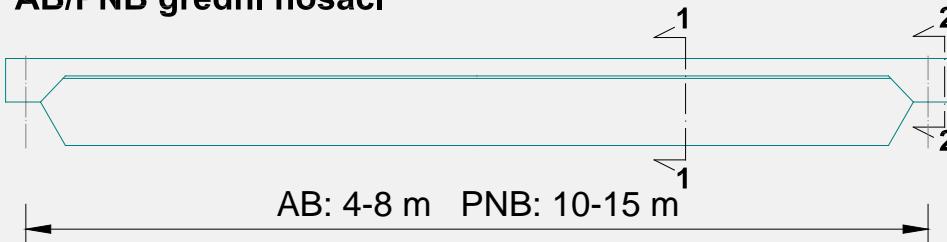
➤ Fasadni zidovi od armiranog betona

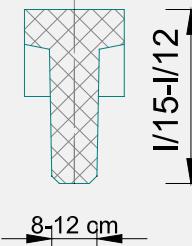
6. OBLIKOVANJE ELEMENATA HALE

6.1 Rožnjače

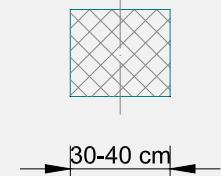
AB/PNB gredni nosači

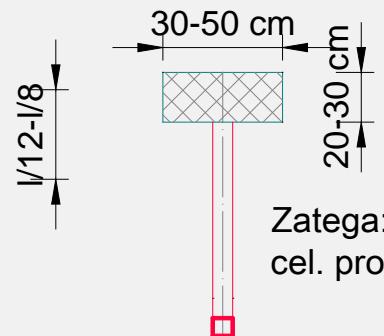
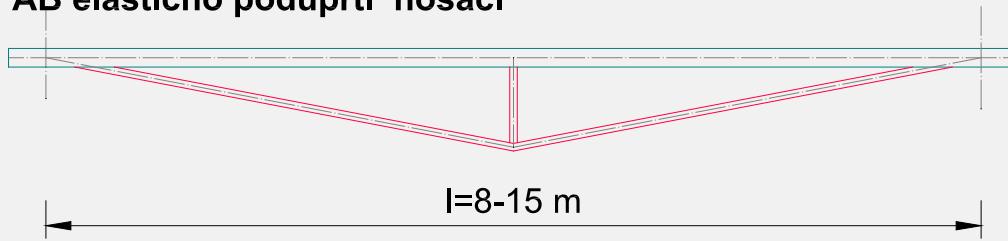
1-1

2-2

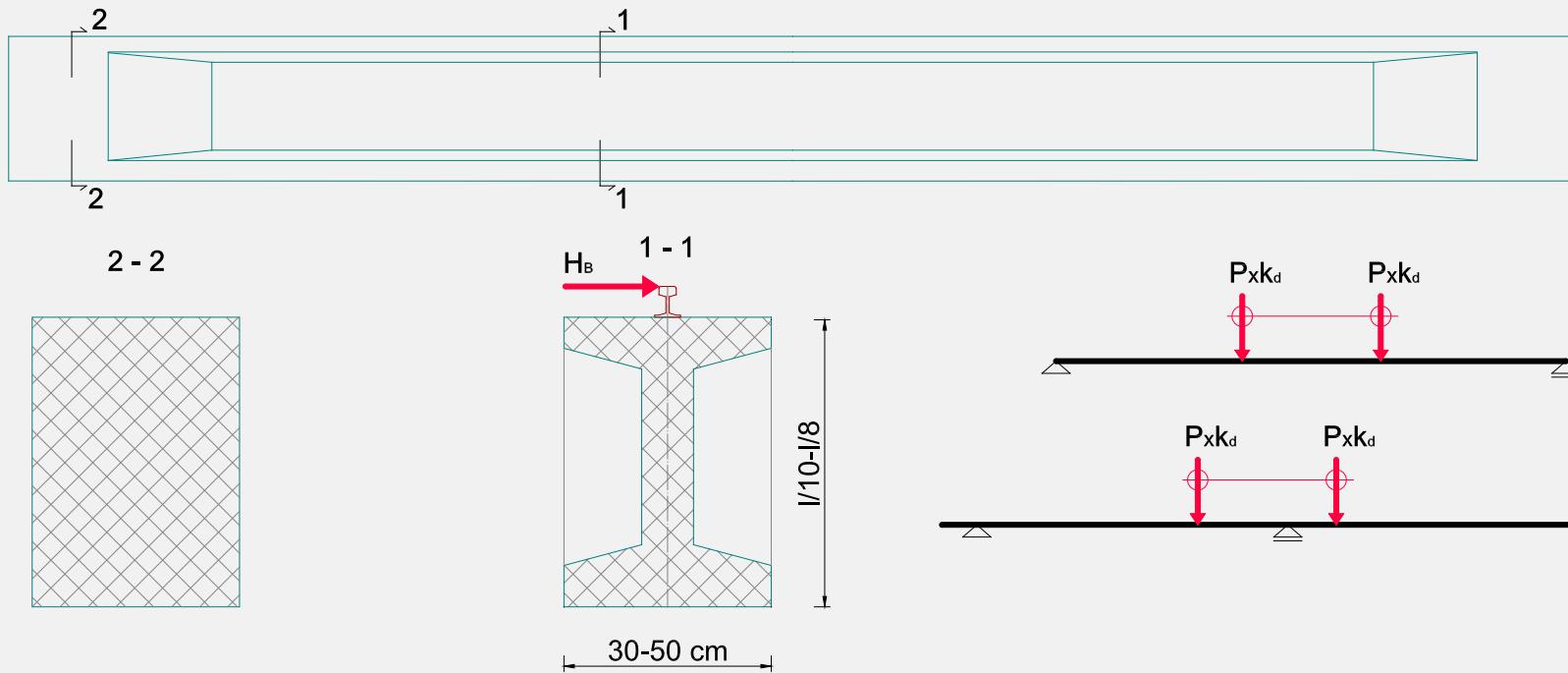
AB elastično poduprte nosači

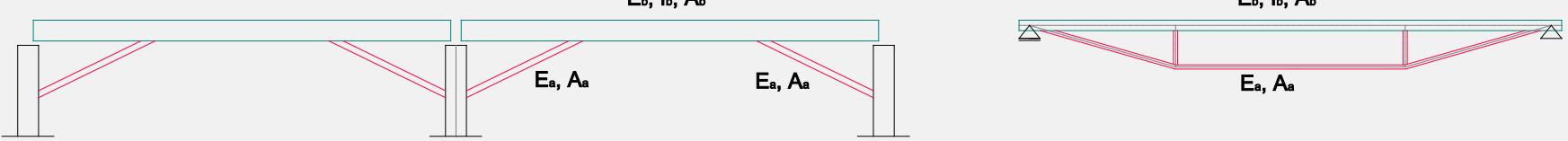
Zatega:
cel. profili

6.2 Nosač kranske staze

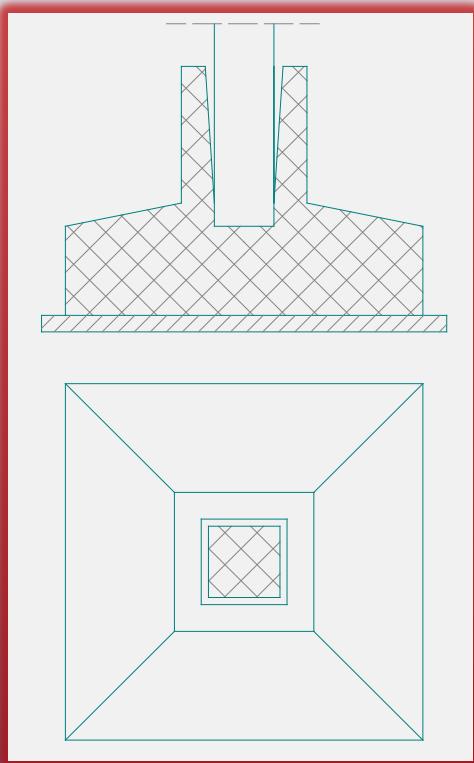
Gredni nosač

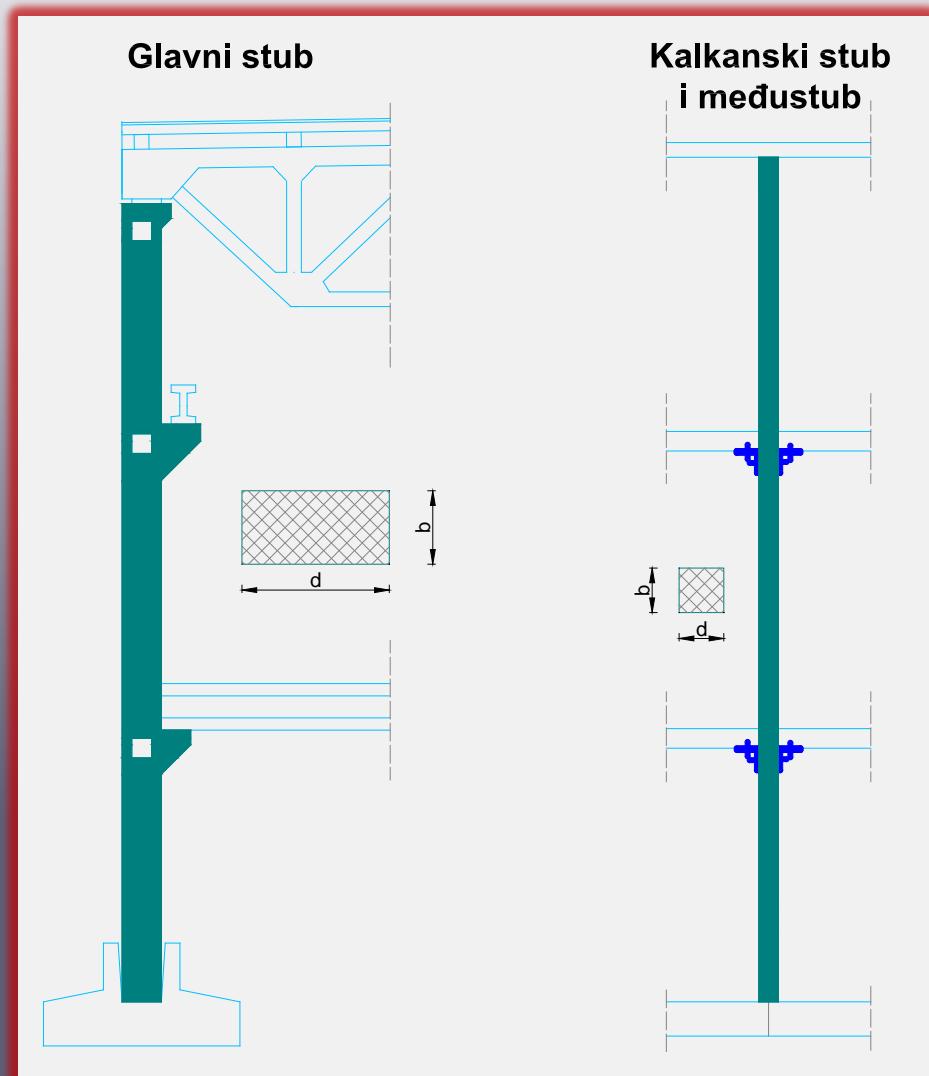
Kombinovani nosaci

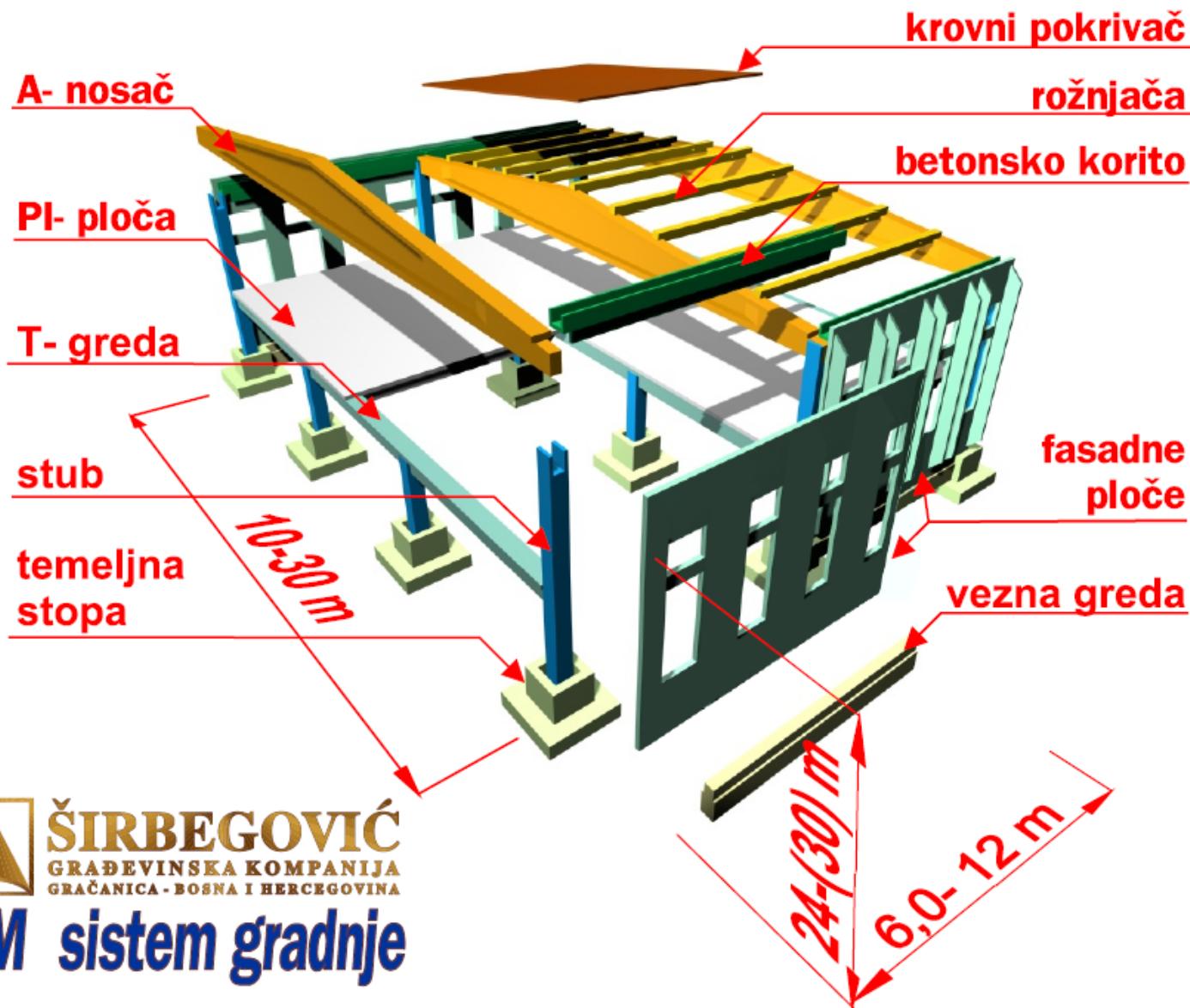
6.3 Temelji

6.4 Stubovi

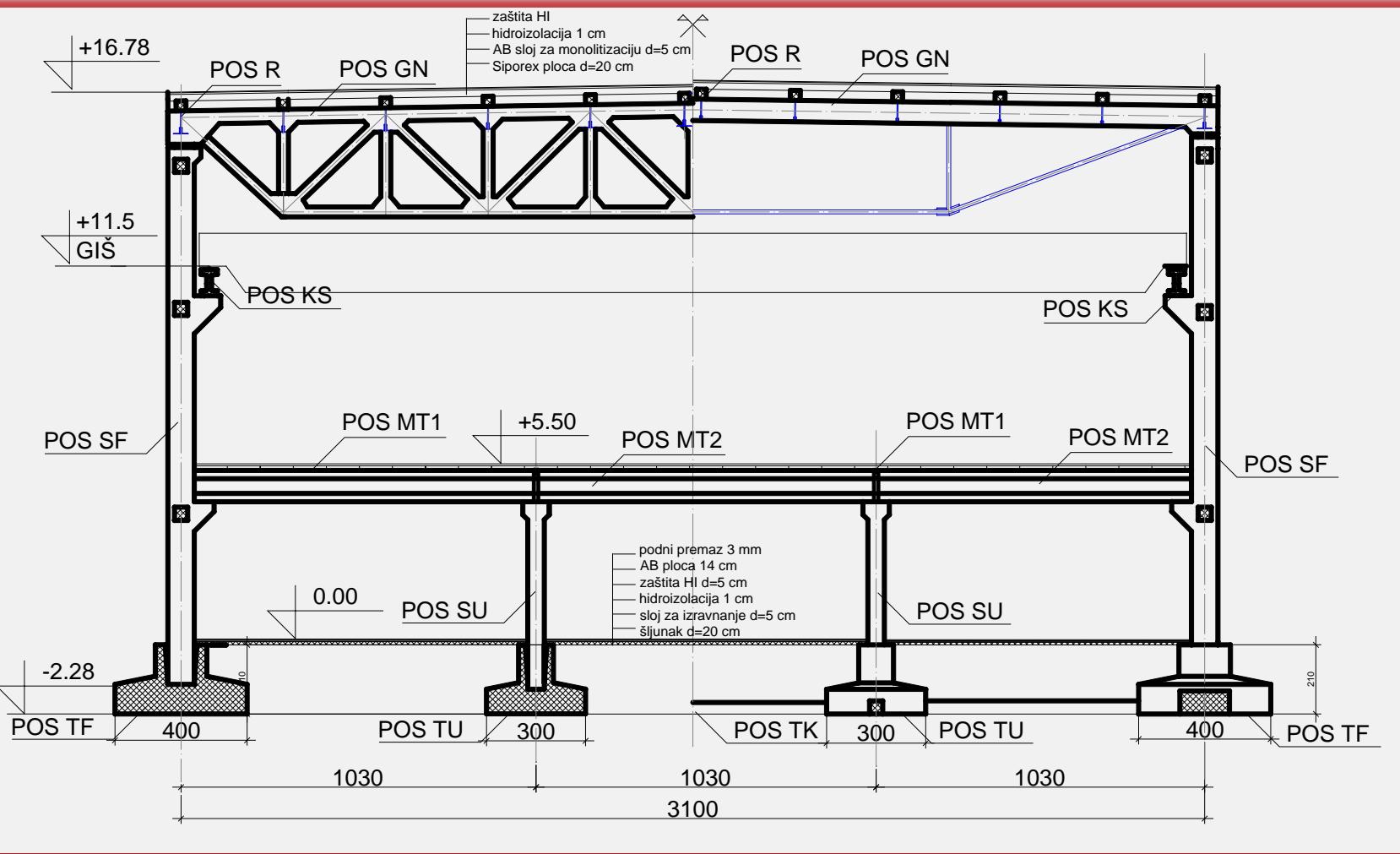

6.5 Montažne prefabrikovane hale

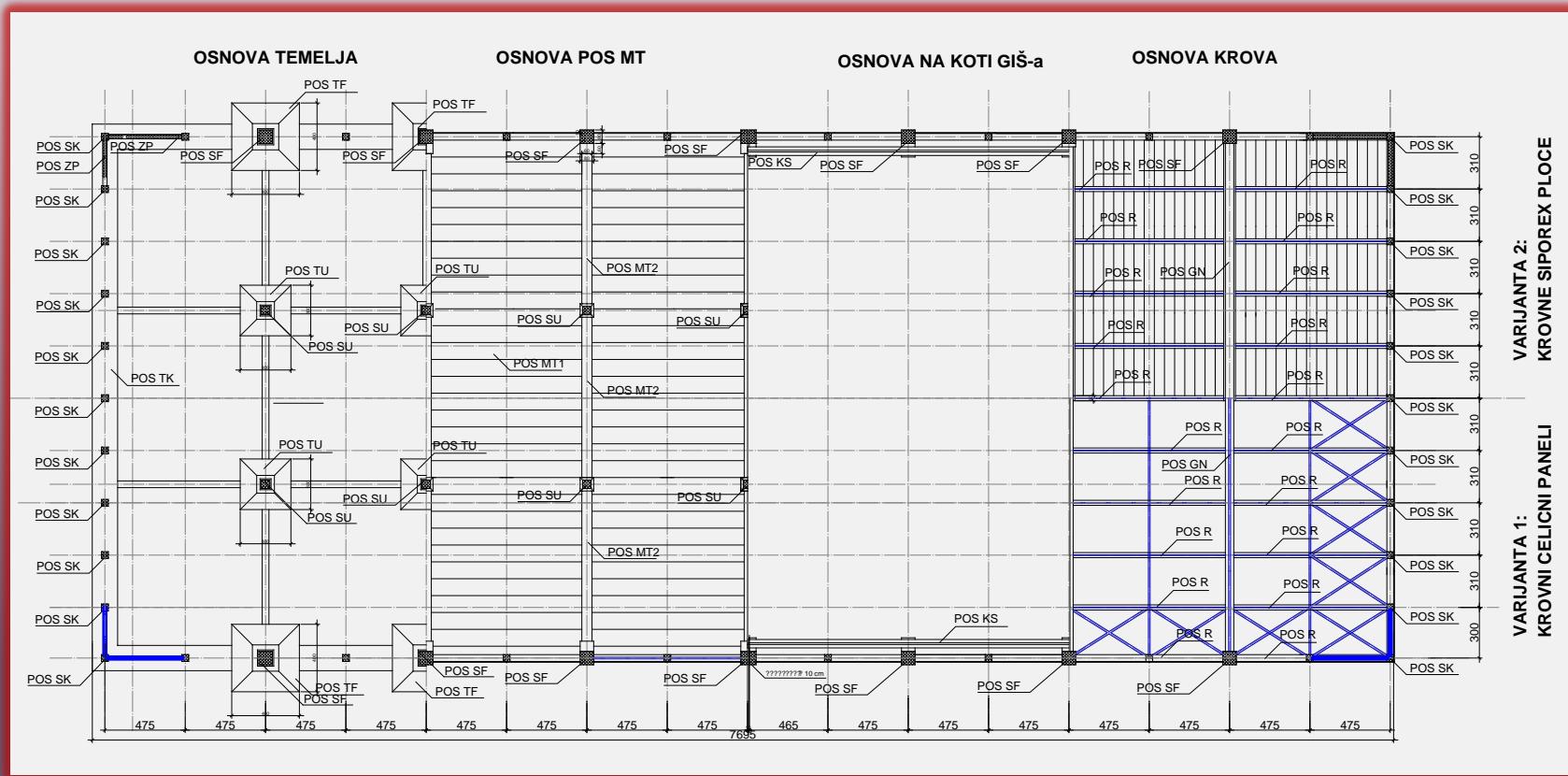
6.6 Dispozicija hale - crteži

Poprečni presjek

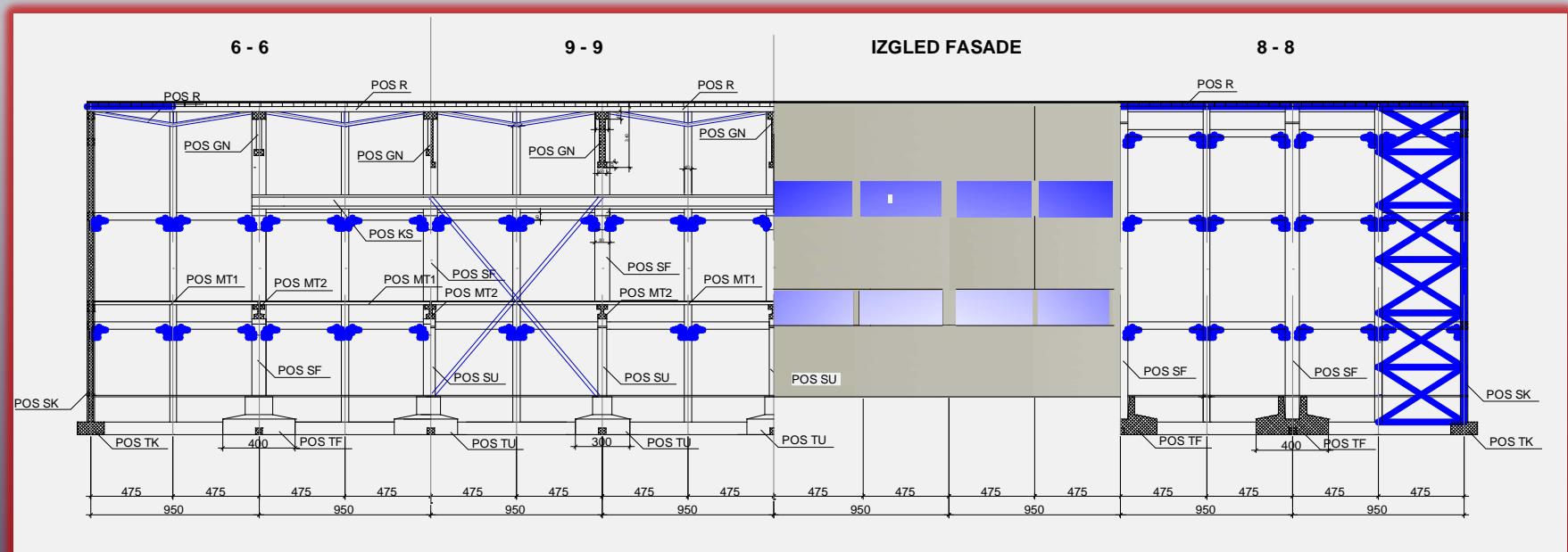
6.6 Dispozicija hale - crteži

Osnova

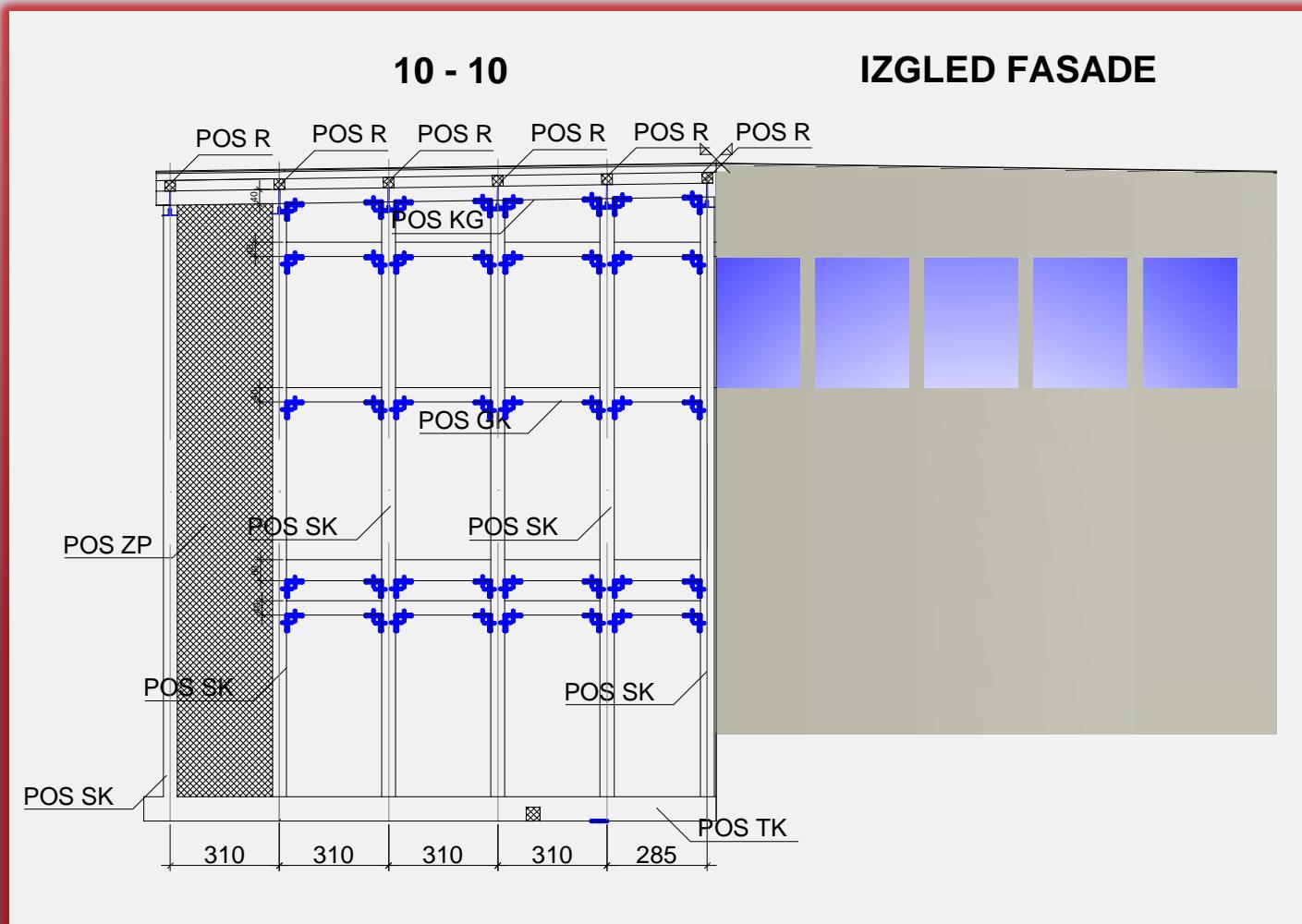
6.6 Dispozicija hale - crteži

Podužni presjek

6.6 Dispozicija hale - crteži

Kalkan

7. IZBOR I PROJEKTOVANJE GLAVNIH NOSAČA HALA

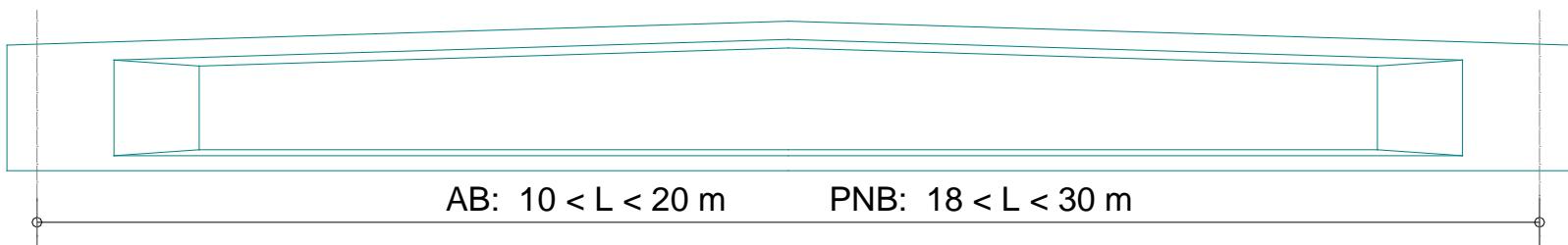
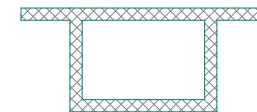
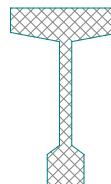
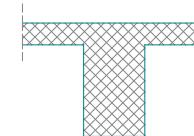
7.1 Armirano betonski i prethodno napregnuti linijski elementi (rekapitulacija)

7.1.1 Gredni elementi

Princip: minimum težine

AB: $L/12 < d < L/8$

PN: $L/22 < d < L/15$

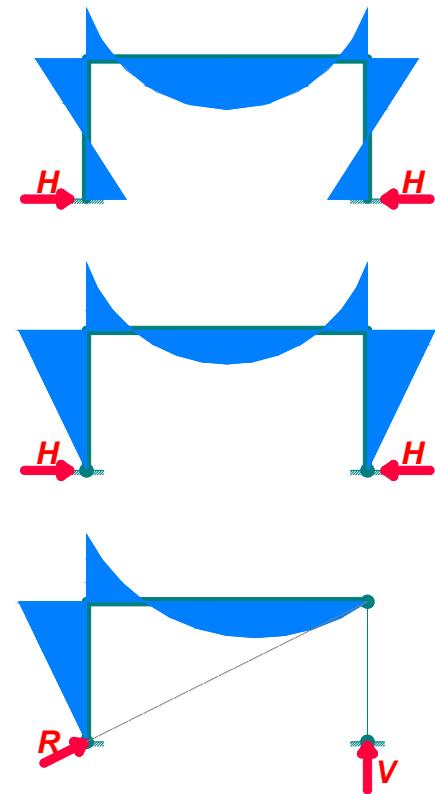
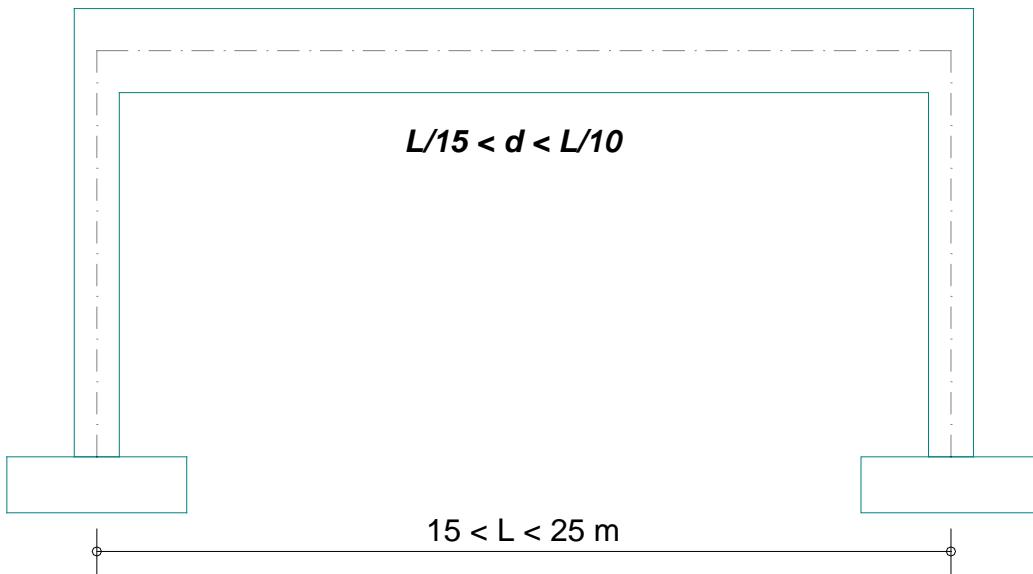

AB: $10 < L < 20 \text{ m}$

PNB: $18 < L < 30 \text{ m}$

7.1.2 AB/PNB ramovi (okviri)

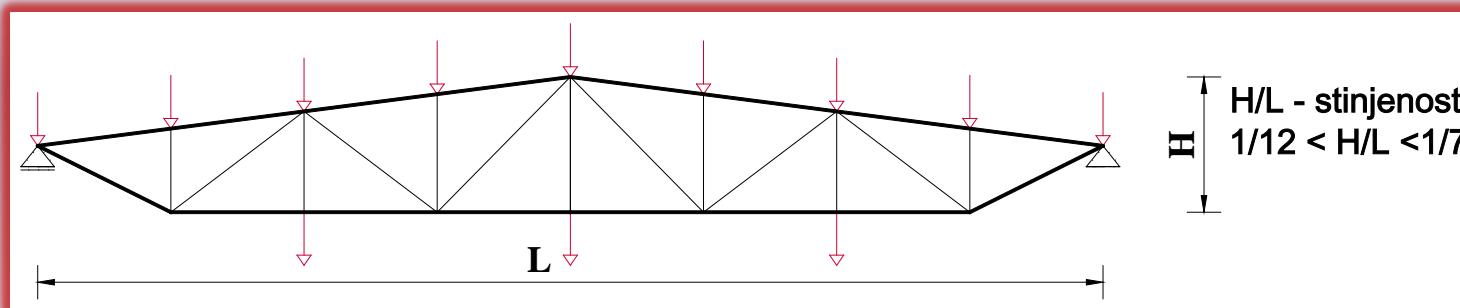
Uslov: nepomjerljivost oslonaca $\Rightarrow$ prisustvo normalne sile pritiska u rigli
kruta veza suba i rigle $\Rightarrow$ smanjenje momenata savijanja u polju
Vrsta tla $\Leftrightarrow$ granicni uslovi $\Rightarrow$ uklješten ram
dvozglobni ram
trozglobni ram

7.2 AB/PNB rešetkasti nosači

7.2.1 Karakteristike i primjena

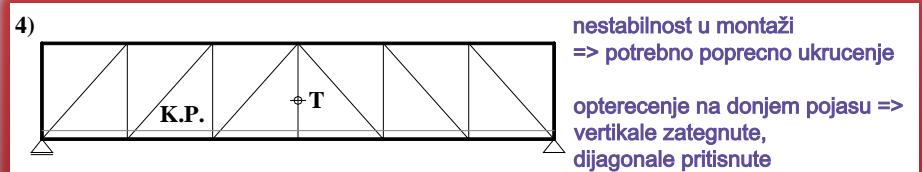
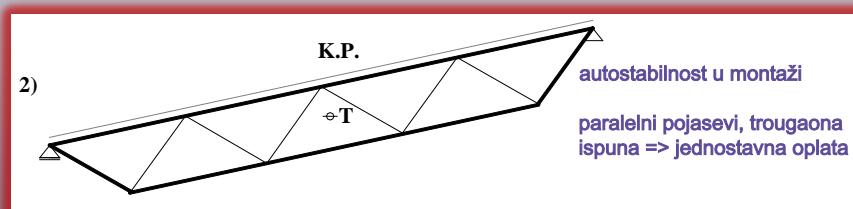
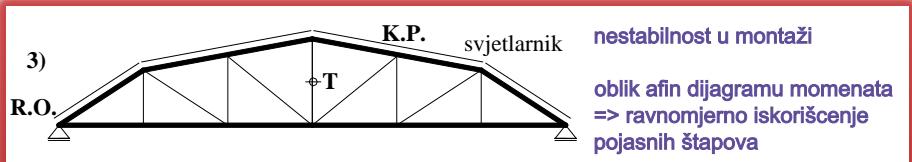
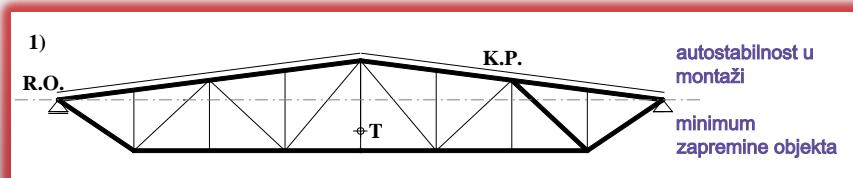
- Rešetke su elementi koji su sastavljeni od niza (prostih) štapova međusobno (zglobno) povezanih u čvorovima.

- Osnovna ideja:
  - rastavljanje momenta na spreg unutrašnjih sila koje se povjeravaju pojasevima:
 $Z = -D = Mo/H$
  - smanjenje težine izbacivanjem rebra
  - smičuće sile primaju dijagonale, a vertikalne sile primaju vertikale
- Primjena:
glavni krovni nosači hala većih raspona ($l=15-35\text{ m}$) i glavni nosači u mostogradnji
- Način izrade:
montažne ili polumontazne
- Prednosti:
relativno mala težina u odnosu na pune linijske AB/PN elemente i u odnosu na opterećenje koje mogu da ponesu
- Nedostaci:
oštiri uglovi nepovoljni za beton i oplatu, povredljivost veza kod montažnih rešetki
- Naprezanja:
  - veličina sila direktno zavisi od odnosa H/L ,
  - opterećenje se, po pravilu, nalazi samo u čvorovima:
    - ➡ štapovi aksijalno napregnuti,
  - opterećenje po pojasevima (s.t., plafon, instalacije):
    - ➡ štapovi ekscentrično napregnuti - oblast m. e.

7.2.2 Oblikovanje AB rešetki

- **Uslovjenost:**
  - slobodni gabariti hale (visina od poda do d.i.k.)
  - nagibi krovnih ravni i vrsta krovnog pokrivača
  - veličine L, H/L

- **Principi:**
  - razmak čvorova diktira tip krovnog pokrivača
  - rožnjače se oslanjaju u čvorovima
  - dijagonale postaviti pod uglom 45-60°
  - težiti kraćim pritisnutim štapovima zbog izvijanja
  - težiti prostoj trougaonoj ispuni, a po potrebi dodavati vertikale radi smanjenja dužine izvijanja g.p. ili radi prihvatanja okačenog tereta
  - težiti da rešetka bude autostabilna i unutra, bez prodora štapova kroz krovni pokrivač

- **Primjeri:**

7.2.3 Proračun uticaja

- Opterećenja: sopstvena težina, rožnjače, krovni pokrivač, instalacije, oprema, vjetar, snijeg, temperaturne promjene i razlike...
- Statički sistem: prosta greda, (ređe: kontinualna greda), spoljašnje statički određen, unutrašnje višestruko neodređen sistem
- Proračunski model: štapovi međusobno kruto ili zglobno povezani sa karakteristikama bruto betonskih (neisprskalih) presjeka
- Proračun sila u štapovima metodama Teorije konstrukcija (elastičnosti): Riterov presjek, Metoda čvorova, Metoda deformacija, MKE (primjena gotovih računarskih programa)

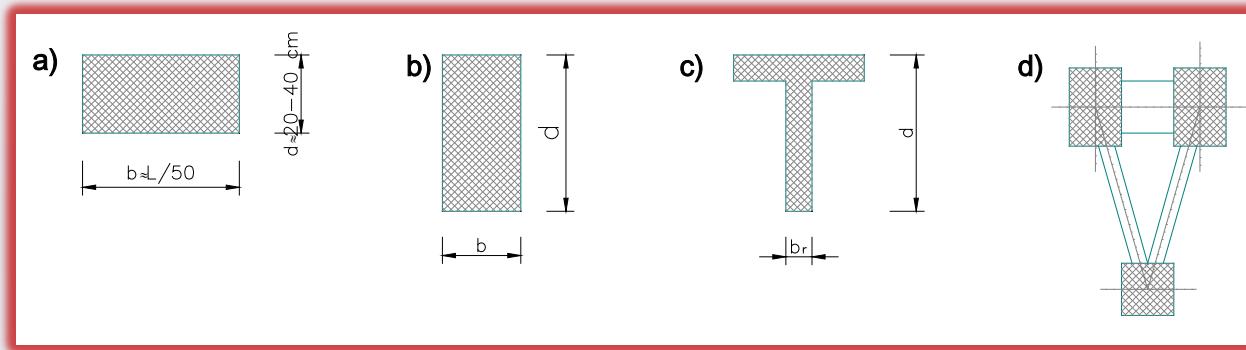
Brza kontrola: $Z=-D=Mo/H$

- Proračun pomjeranja čvorova: sprovodi se nakon dimenzionisanja sa karakteristikama isprskalih betonskih štapova

7.2.4 Izbor presjeka i dimenzionisanje štapova

7.2.4.1. Gornji pojas

➤ Naponsko stanje: (eks)centrično pritisnuti štapovi sa (najčešće) iskorišćenim naponima u betonu

- a) $b > d \Leftrightarrow$ - izvijanje van ravni rešetke $l_i = \text{razmak čvorova}$
- manja krutost zbog sekundarnih momenata savijanja u čvorovima
- b) $b < d \Leftrightarrow$ - prisutno savijanje sa manjim razmacima čvorova gornjeg pojasa
- c) T-presjek $\Leftrightarrow$ - izvijanje van ravni rešetke i prisutno savijanje gornjeg pojasa
- d) $L > 35 \text{ m} \Leftrightarrow$ - velike sile pritiska
- velika dužina izvijanja u fazi montaže $l_i = L$ ($\max \lambda_i = 200$)

7.2.4.2. Donji pojasi

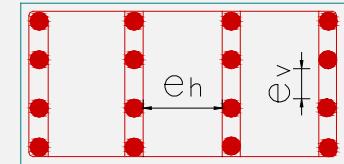
➤ Naponsko stanje: (eks)centrično zategnuti štapovi, klasično armirani ili prednapregnuti

a) Klasično armirani:

$$A_a = Z_u / \sigma_v \quad A_{a1} = A_a (y_a + e) / 2y_a$$

$$e = M_u / N_u \quad A_{a2} = A_a (y_a - e) / 2y_a$$

b/d $\Leftrightarrow$ smještaj armature i adekvatan zaštitni sloj

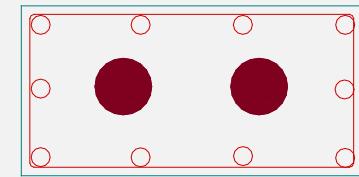

b) Prednapregnuti:

$$N_{k\infty} \geq \gamma_p (Z - f_{bz} A_b), \quad \gamma_p \geq 1,15 \quad \sigma_{bo} = N_{ko} / A_b \leq \sigma_{bo,dop}$$

$$A_{ak} = N_{k\infty} / \omega \sigma_{a,dop}, \quad \omega = 0.85 - 0.90 \quad \sigma_{bo} > \sigma_{bo,dop} \Rightarrow \text{fazno unošenje sile PN}$$

I faza :
 - prednaprezanje na tlu:
 $N_{ko}^I = A_b \sigma_{bo,dop}$
 - kontrola napona nakon montaže:
 $\sigma_{bo}^I = (N_{ko}^I - Z_{g+s}) / A_b \leq \sigma_{bzo,dop}$

II faza :
 - prednaprezanje nakon montaže:
 $N_{ko}^{II} = N_{ko} - N_{ko}^I$
 - kontrola napona nakon PN:
 $\sigma_{bo}^{II} = (N_{ko}^{II} - Z_{g+s}) / A_b \leq \sigma_{bo,dop}$
 - kontrola napona u eksploataciji:
 $\sigma_{bo}^{II} = (\omega N_{ko} - Z_{g+s+p}) / A_b \leq \sigma_{bz\infty,dop}$

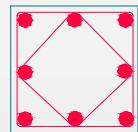
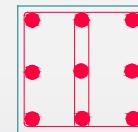
7.2.4.3. Ispuna – dijagonale i vertikale

Naponsko stanje: (eks)centrično pritisnuti i zategnuti štapovi sa neiskorišćenim naponima u betonu ($\mu_o = 0.4 - 0.6 \%$)

pritisak: kontrola izvijanja $I_i = I_o$

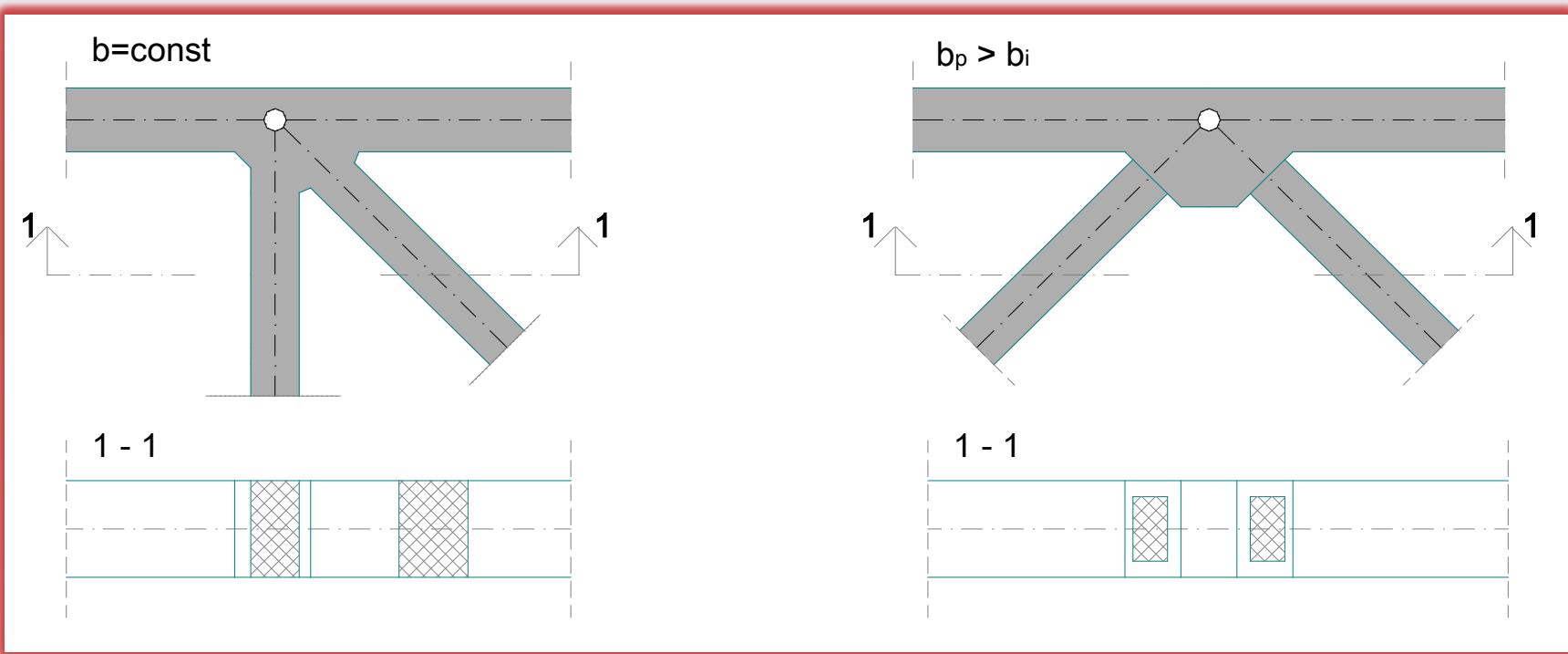
zatezanje: kvalitetno usidrenje armature

$b,d = 15-25 \text{ cm}$ konstantno za sve štapove zbog jednostavnijeg izvođenja

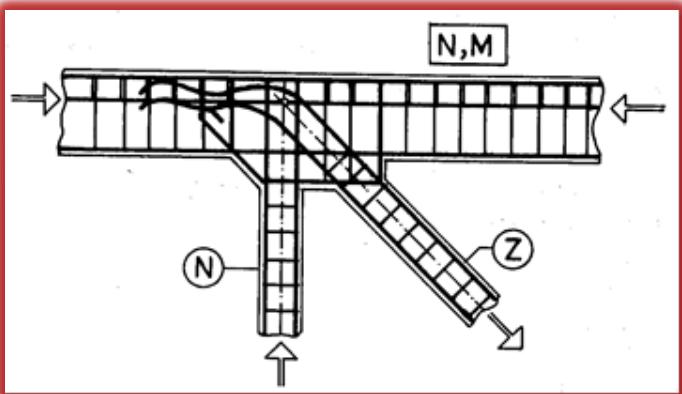

7.2.5 Oblikovanje i armiranje štapova i čvorova

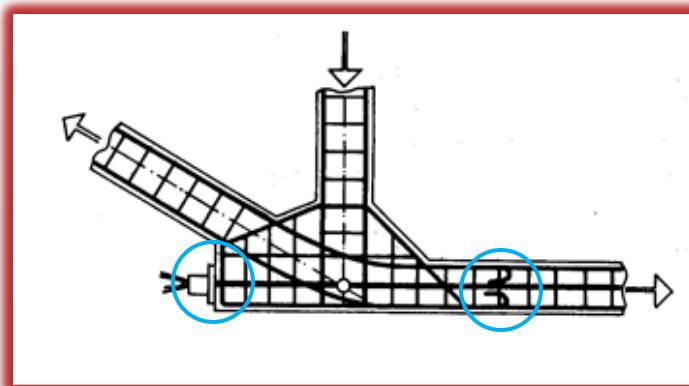
- Principi oblikovanja:
  - ose štapova jednog čvora se sijeku u jednoj tački
  - ublažavanje oštrih uglova malim vutama

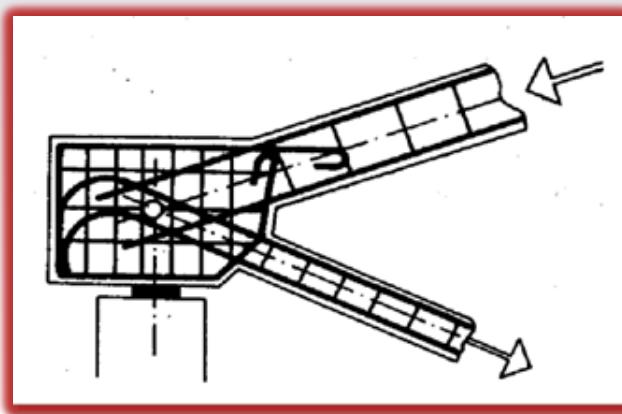
- Principi armiranja:
- zategnuta armatura se sidri preko čvora za I_s
  - pritisnuta armatura se vodi najmanje do čvora
  - čvor se armira prostorno (takvo je i naprezanje), tanjim uzengijama u dva pravca, tako da je moguće efikasno betoniranje

a) Armiranje čvora sa štapovima gornjeg pojasa,
zategnute dijagonale i pritisnute vertikale

b) Armiranje čvora sa štapovima donjeg pojasa,
zategnute dijagonale i pritisnute vertikale

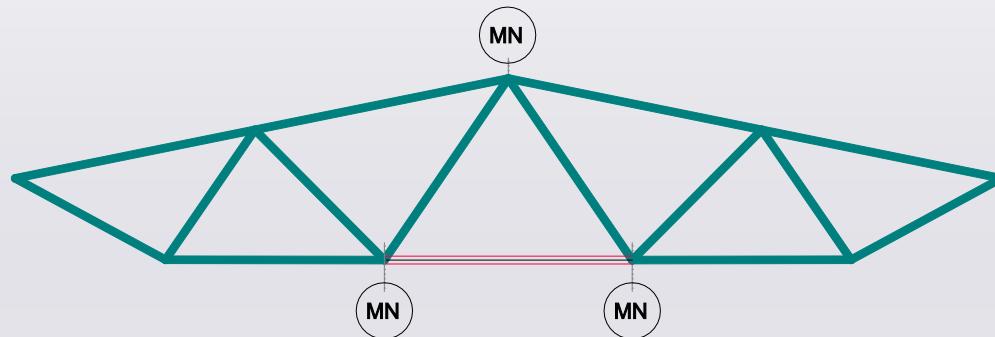

c) Armiranje oslonačkog čvora sa štapovima
gornjeg pojasa i zategnute dijagonale

7.2.6 O izvođenju AB rešetki

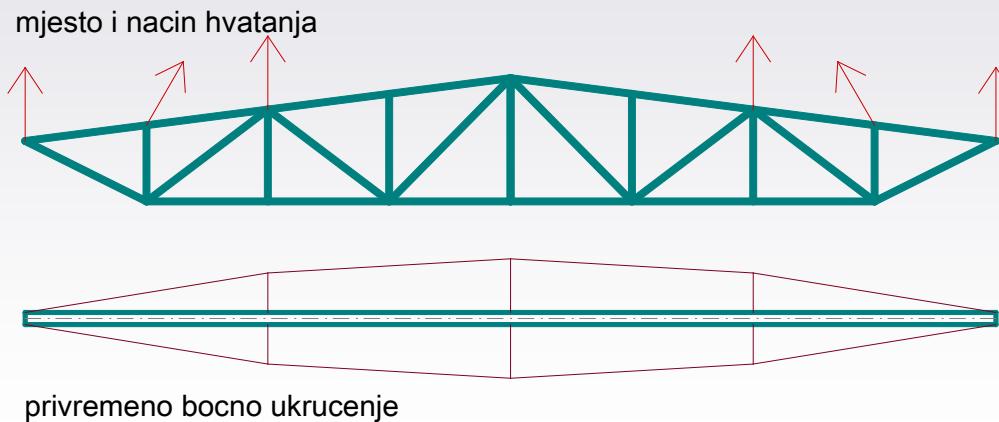
➤ Izrada:

- a) Monolitne rešetke - livenje betona na licu mesta u horizontalnoj oplati
- b) Polumontažne rešetke - pojasevi se liju na licu mesta, a ispuna je montažna
- c) Segmentna izrada - djelovi rešetke se prethodno urade, transportuju i zatim povezuju na gradilištu

➤ Montaža:

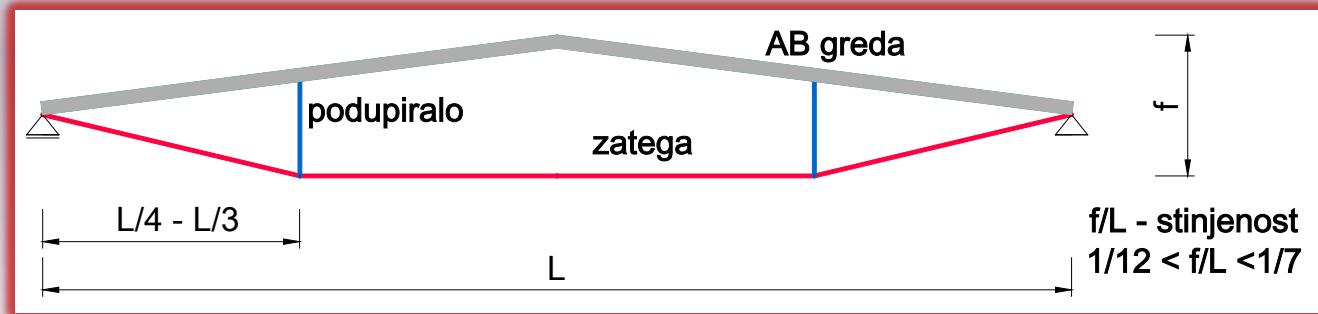
- proračun u svim fazama - transport, hvatanje, dizanje
- privremena ukrućenja u fazi montaže

7.3 Gredni AB nosači sa zategnutim elementima van poprečnog presjeka (olakšani elastično poduprati AB elementi)

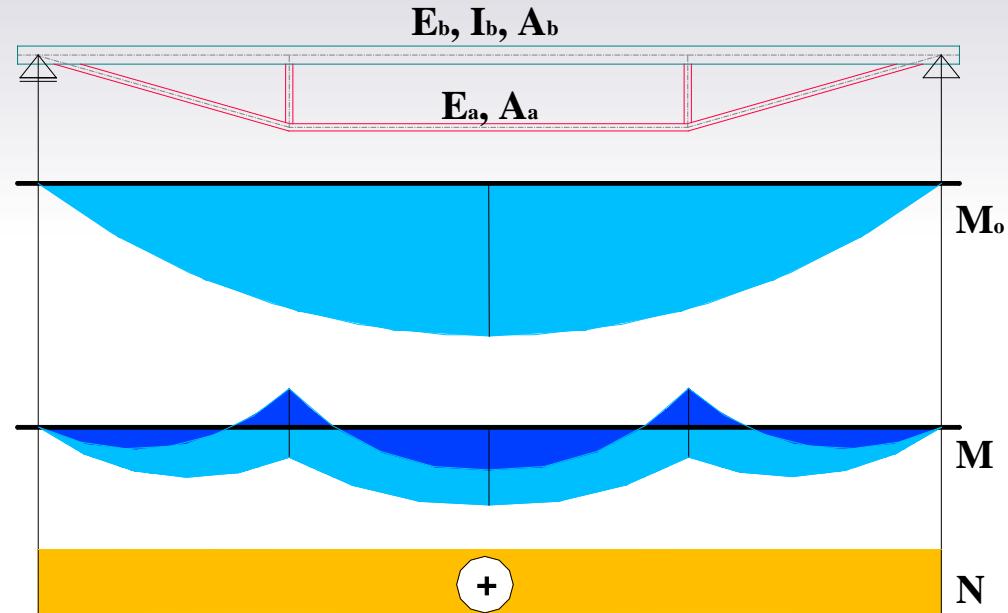
7.3.1 Karakteristike, osnovna ideja i primjena

- Gredni AB nosač je elastično poduprati poligonalnom zategom preko vertikalnih podupirala

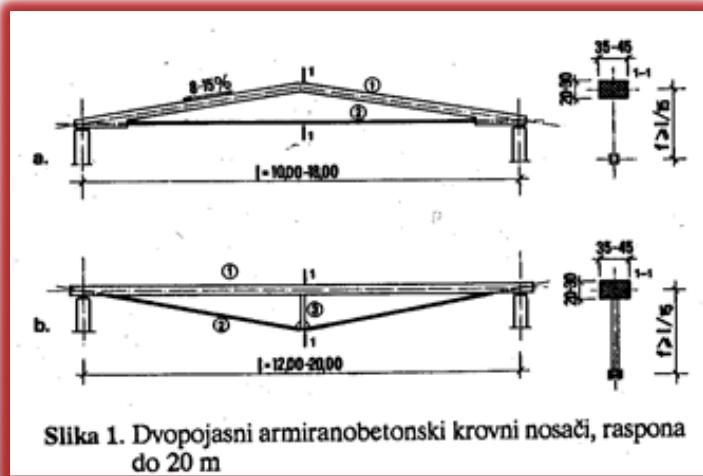
➤ Osnovna ideja:

- rastavljanje momenta na spreg unutrašnjih sila
 $Z = -D = M_0/f$
koje se povjeravaju pojasevima: pritisak i savijanje AB gredi, a zatezanje čeliku u zatezi
- korekcija (smanjenje) momenata u odnosu na prostu gredu zahvaljujući elastičnom podupiranju
- prisustvo normalne sile pritiska u gredi
- dodatno smanjenje težine u odnosu na rešetke izbacivanjem betonske ispune

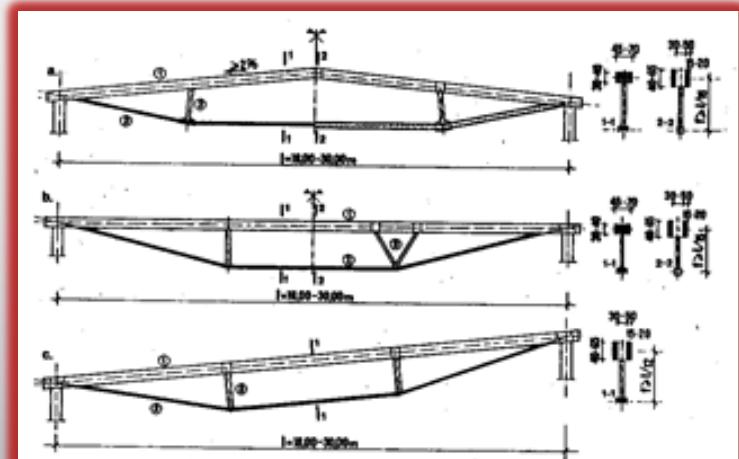

Primjena:

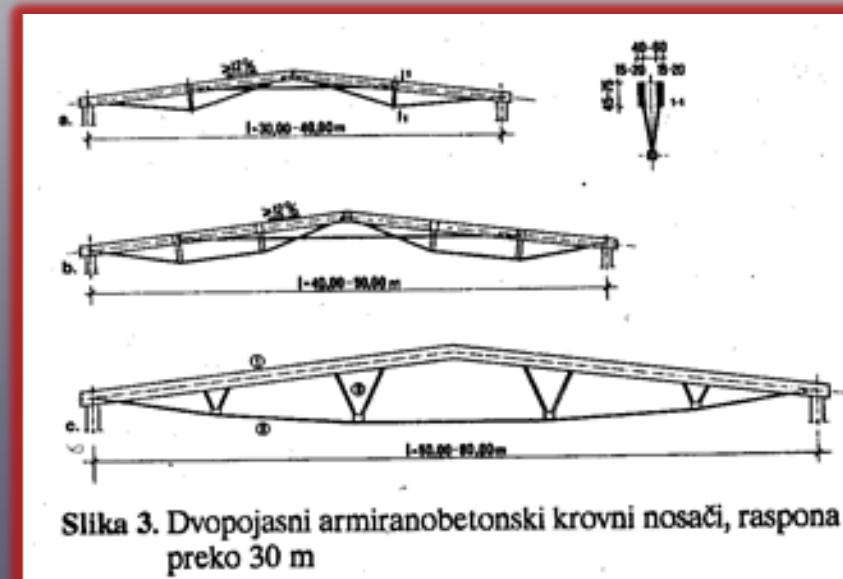
- glavni krovni nosači hala većih raspona ($l=15-35$ m)
- rožnjače, sekundarni nosači, nosači kranskih staza
- sanacije i ojačanja

Slika 1. Dvopojasni armiranobetonski krovni nosači, raspona do 20 m

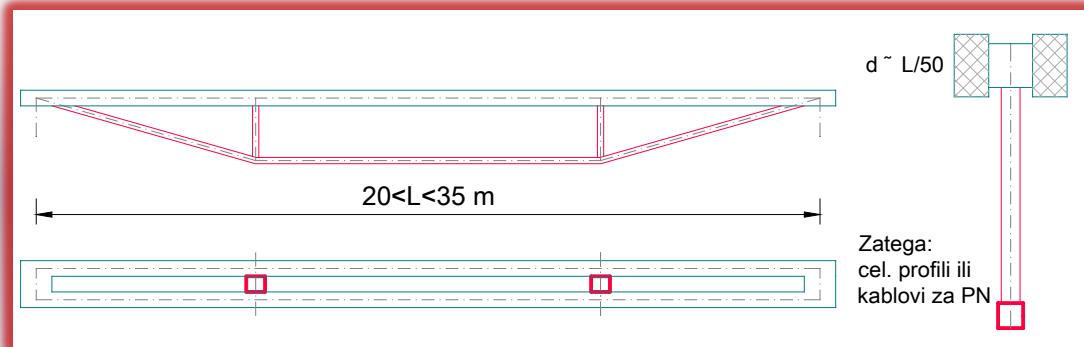
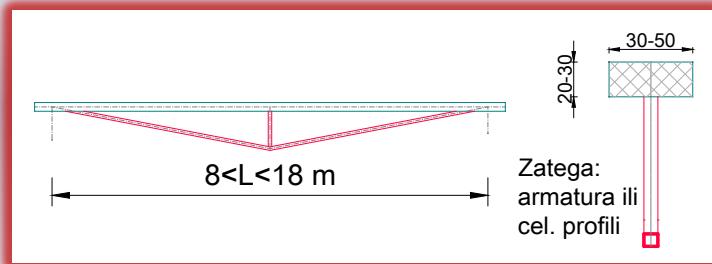

Slika 2. Dvopojasni armiranobetonski krovni nosači, raspona od 18 do 30 m

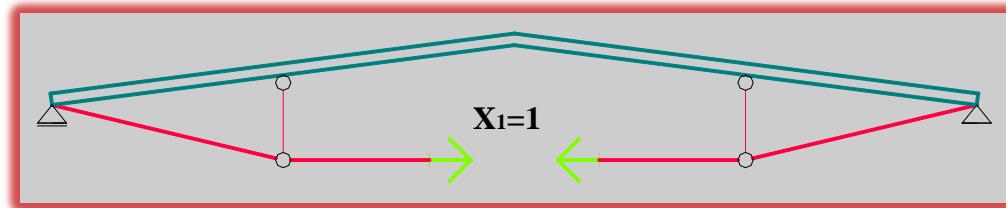
Slika 3. Dvopojasni armiranobetonski krovni nosači, raspona preko 30 m

7.3.2 Izbor poprečnih presjeka

7.3.3 Proračun uticaja

- Opterećenja: sop. težina, rožnjače, krovni pokrivač, instalacije, oprema, vjetar, snijeg, temp. promjene i razlike...
- Statički sistem: prosta greda, spoljašnje statički određen, unutrašnje jedanput neodređen sistem
- Proračunski model: štapovi kruto ili zglobovno međusobno povezani sa karakteristikama bruto betonskih presjeka i čelika

$$E_b I_b \delta_{11} = \int M_1^2 ds + (I_b / A_b) \int N_1^2 ds + (E_b I_b / E_a A_a) \int Z_1^2 ds$$

$$E_b I_b \delta_{10} = \int M_o M_1 ds \quad X_1 = -\delta_{10} / \delta_{11}$$

- Potrebno unaprijed usvojiti površinu čelične zatege: Iskustveno : $A_{az}=k M_o / f / \sigma_a$, $k= 1,15 - 1,30$

- Proračun sila u štapovima metodama Teorije konstrukcija (elastičnosti): Metoda deformacija, MKE (primjena gotovih računarskih programa)
- Proračun deformacija: sprovodi se nakon dimenzionisanja sa karakteristikama isprskalih betonskih štapova i čelika u zatezi

7.3.4 Dimenzionisanje štapova

a) AB greda

➤ Naponsko stanje: (eks)centrično pritisnuti štapovi sa neiskorišćenim naponima u betonu

- faza eksploatacije: izvijanje van ravni grede $I_i = \text{razmak čvorova}$

- faza montaže: izvijanje van ravni grede $I_i = L$ (max $\lambda_i = 200$)

b) Čelična zatega

➤ Naponsko stanje: centrično zategnuti štapovi
kontrola napona i proračun veza

7.3.5 Korekcija stanja dotezanjem zatege od kablova za PN

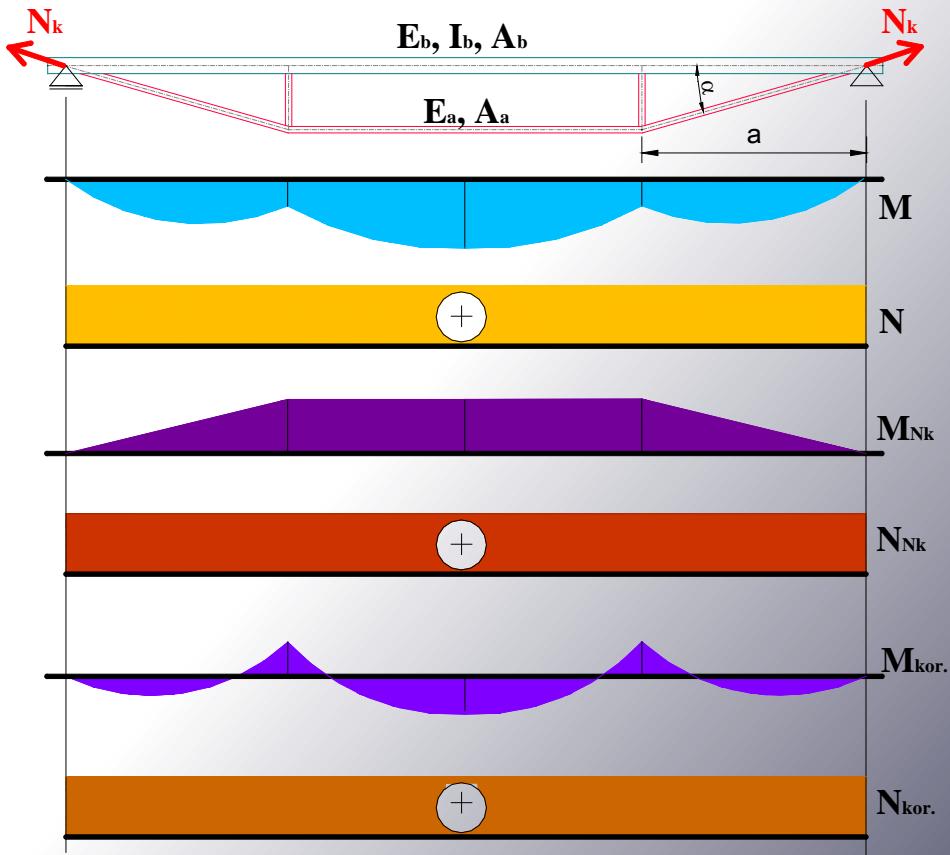
➤ Cilj: poboljšanje stanja napona i deformacija

$$M_{Nk} = a * N_k \sin \alpha$$

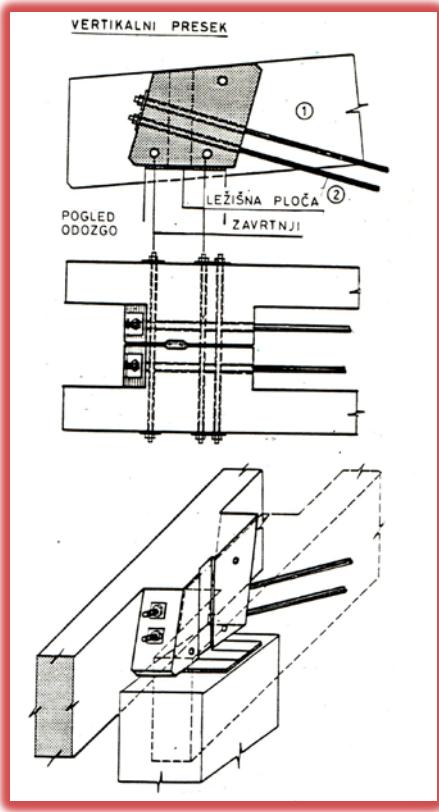
$$N_{Nk} = N_k \cos \alpha$$

$$M_{\text{kor}} = M_{Nk} + M$$

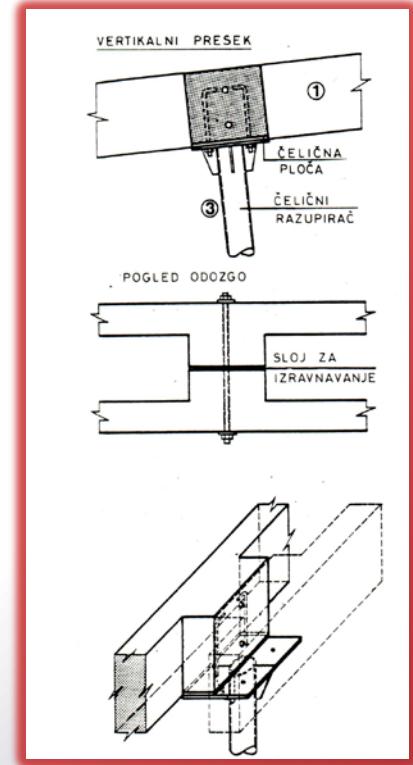
$$N_{\text{kor}} = N_{Nk} + N$$

7.3.6 Detalji veza

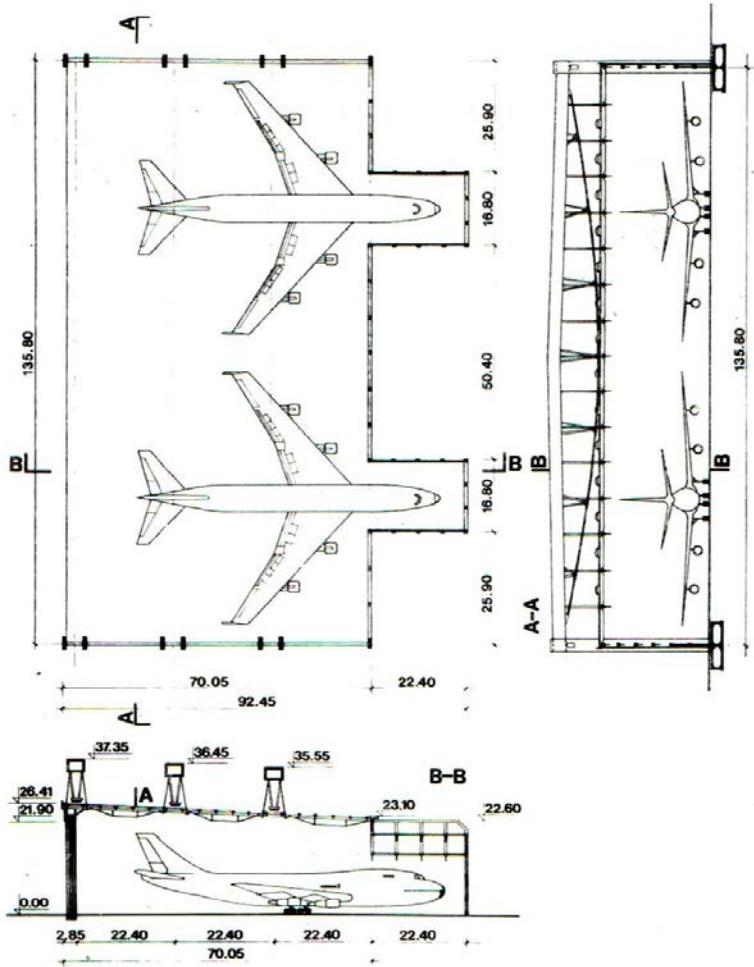

a) Veza AB grede i zatege od armature

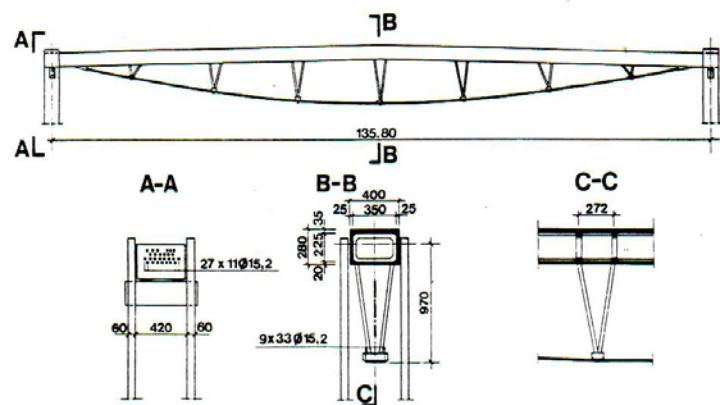

b) Veza AB grede i podupirača

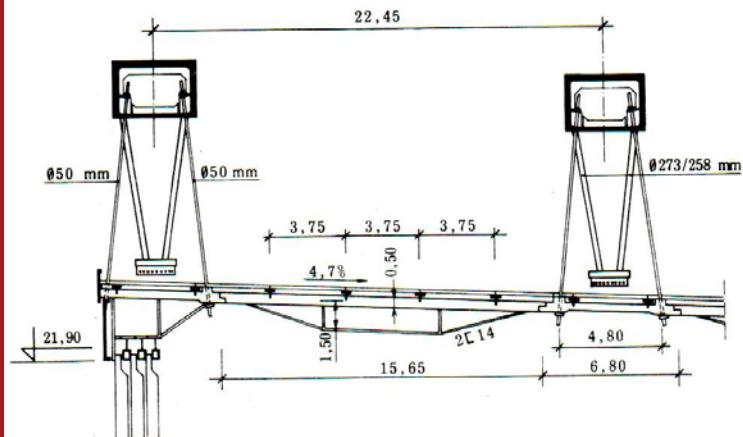
7.3.7 Hale velikih raspona

Slika 20. Dispozicija novog hangara JAT-a na Aerodromu Surčin, Beograd

Slika 21. Glavni krovni nosači novog hangara JAT na Aerodromu Surčin, Beograd

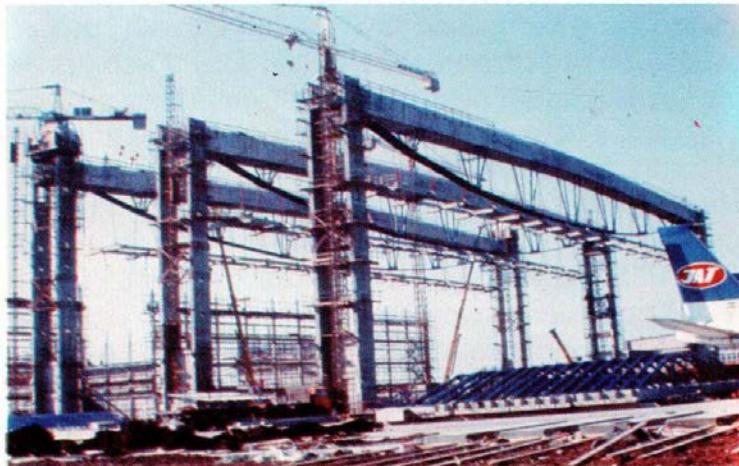

Slika 22. Krovna konstrukcija hangara – poprečni presek

7.3.7 Hale velikih raspona

Slika 23. "Stolica" glavnog nosača

Slika 27. Glavni nosači nakon liftovanja u projektovani po- ložaj

Slika 29. Glavni nosači, pogled sa krova